

בליעה בצלי – חלק א

שאלות חזרה

סעיף ד: איסור שנפל על צלי כחוש שאצל האש

16. מה דינם של איסור והיתר כחושים שנגעו זה בזה חמים

ומה שיטת הרמ"א בזה ולמאי נפק"מ בשיטתו

17. מה דין איסור נוזלי שטפטף על היתר שאצל האש

18. מה דין איסור שטפטף על חתיכה שבתוך הקדרה תוך

הרוטב או מחוץ לה

סעיף ה: הבלעה בצלי שמן

19. מה דין איסור והיתר שמנים שנגעו זה בזה בחום צלי

20. לשיטת הרמ"א שמחמירים גם בכחוש לאסור כולו באלו

מקרים יהיה דין הכחוש חמור יותר

21. מה דעת הרמ"א בצלי כחוש ושמן ובאלו מקרים אינו

מחמיר בכחוש ומה מנהג הספרדים בזה

22. האם בישול בקדרה ללא רוטב נחשב בישול שבטל בששים

או צליה

23. מה הדין באיסור כחוש והיתר שמן בצליה

מקור הדין

1. תלמוד בבלי מסכת חולין דף צו עמוד ב

מתני'. ירך שנתבשל בה גיד הנשה, אם יש בה בנותן טעם - הרי זו אסורה...

גמ'. אמר שמואל: לא שנו אלא שנתבשל בה, אבל נצלה בה - קולף ואוכל עד שמגיע לגיד.

איני, והאמר רב הונא: גדי שצלאו בחלבו - אסור לאכול אפילו מראש אזנו! שאני חלב - דמפעפע; ובחלב אסור? והאמר רבה בר בר חנה: עובדא הוה קמיה דר' יוחנן בכנישתא דמעון, בגדי שצלאו בחלבו, ואתו ושייליה לרבי יוחנן, ואמר: קולף ואוכל עד שמגיע לחלבו! ההוא - כחוש הוה, רב הונא בר יהודה אמר: כוליא בחלבה הוה - ושריא.

2. תוספות מסכת חולין דף צו עמוד א

ההוא כחוש הוה - מפרש ר"ת כחוש הוה ולכך שרי דחלב כחוש אינו מפעפע ועי"ל כחוש הוה ויש בו מעט חלב ובטל בששים.

בליעה בצלי כחוש

להחמיר בכחוש בנטילה

3. תוספות מסכת חולין דף צו עמוד ב

עד שמגיע לגיד - לאו דווקא עד שמגיע לגיד ממש דהא צריך שיניח כדי קליפה סמוך לגיד ואפילו כדי נטילה צריך שיניח כדאמר בפרק כיצד צולין (שם דף עה:): נטף מרוטבו על החרס וחזר אליו יטול את מקומו ולא סגי בקליפה אם לא נחלק דשמא רוטב מתפשט יותר מגיד ומיהו לא אשכחו בשום מקום שיהא סגי לצלי בקליפה דלא מצינו קליפה נזכרת לענין צלי...

4. רא"ש מסכת חולין פרק ז סימן כד

...הילכך לצלי בעי נטילה כיון שלא מצינו מפורש בו קליפה.

להחמיר בכחוש בנטילה באיסור תורה

5. תורת הבית הקצר בית ד שער א דף ד עמוד ב

במה דברים אמורים בגדי שמן אבל בכחוש אף על פי שאין בגדי ששים כנגד כל החלב שבו אינו אסור. שהחלב אינו מפעפע אלא כדי קליפה וקולף ואוכל עד שמגיע לחלבו, שהחלב של בהמה כחוש כחוש הוא בטבעו ואינו מפעפע. ויש אומרים שצריך נטילת מקום. והראשון נראה לי עיקר, אלא שיש לחוש לדברי המחמירים באיסורין של תורה.

בשמן בטל בשישים בכחוש אוכל עד שמגיע לגיד עצמו

6. רמב"ם הלכות מאכלות אסורות פרק טו הלכה לב

גדי שצלאו בחלבו אסור לאכול אפילו מקצה אזנו, שהחלב נבלע באיבריו והוא משביחו ונותן בו טעם, לפיכך אם היה כחוש ולא היה בו חלב כליות ולא חלב קרב אלא מעט כאחד מששים קולף ואוכל עד שמגיע לחלב,

וכן ירך שצלאה בגיד הנשה (שהוא כחוש) שבה קולף ואוכל עד שהוא מגיע לגיד ומשליכו, וכן בהמה שצלאה שלימה ולא הסיר לא חוטין ולא קרומות האסורות קולף ואוכל, וכיון שיגיע לדבר אסור חותכו ומשליכו שאין בגידים בנותן טעם כדי לשער בהן.

גם בכחוש יש לאסור הכל משני טעמים

7. ספר מצוות קטן, הגהות רבינו פרץ מצוה רה

ולפי זה פ' בפנים גבי תתאה גבר דסגי בנטילת מקום אם אין בו שומן, ומיהו אין להקל בזה, דהא זימנין דאית ביה שומן ולא אדעתיה, ועוד אפילו בלא שומן יש ליתן טעם לאסור כולה, ולא דמי להיא דיטול מקומו דרוטב, דהתם הרוטב אינו נופל על כולו כי אם בחד מקום דהא טיפה בעלמא היא דנפל כדמשמע נטף מרוטבו ולהכי סגי בנטילת מקומו אבל גבי תתאה גבר החתיכה דאיסור נוגעת כולה בכל החתיכה דהיתר הלכך מפעפעת ככולה ולכך לא סגי בנטילת מקומו וגבי נטף מרוטבו נמי אם היה ברוטב כל כך שנפל על כל הפסח מיתסר כוליה ומיהו חלב ודאי מפעפע טפי דהא מיתסר למיכל אפילו מריש אוניה אף על פי שאין שם החלב כלל, ולפי זה היה דתתאה גבר צריך לומר שהחתיכות רחבות זו כזו דאז היה דאיסור נוגעת כולה בהיא דהתירא, אבל אם היתה של איסור קטנה, אף על גב דליכא בהתירא ששים מכל מקום הוה סגי בנטילת מקום אם אין בה שומן בודאי, ומיהו הא פרישית דזימנין דאית ביה שומן ולא אדעתיה.

8. תורת החטאת כלל לו דין ד

ד. ואם נצלה הירך עם שומן הגיד שהוא דרבנן כתב המגיד משנה פרק ז' מהלכות מאכלות אסורות (הלכה כ) דלדעת הרמב"ם אפילו קליפה לא בעינן ודעת הרשב"א דבעי קליפה אבל כדי נטילה לא בעינן הואיל ואינו דאורייתא והוא הדין בשאר חוטין וקרומין שהן דרבנן עכ"ל וכן כתבה הג"ה שערי דורא [סי' לו אות א] סברות אלו בשם רבנו תם ורבינו ברוך וטוב לקלוף ולהחמיר.

נוזל איסור שנוטף על צלי

9. טור יורה דעה הלכות מליחה סימן עו

דם אחר שנוטף על הצלי שאצל האש לא אמרינן ביה שהאש שואבו ואם דם הנוטף עליו חם או אפי' צונן אוסר ממנו כדי נטילה.

10. טור יורה דעה הלכות בשר בחלב סימן צב

טיפת חלב שנפלה על חתיכת בשר שבקדרה (באופן שנחשבת מחוץ לרוטב) אם יש בה ס' לבטל החלב מותרת ואם לאו אסורה.

הבלעה בצלי שמן

רמב"ם - ששים

רשב"א - ששים וכדי נטילה

11. תורת הבית הארוך בית ד שער א דף כא עמוד א

ויש שאוסר כדי נטילה שהוא יותר מן הקליפה כי שיעור הקליפה בכדי שיעור שיטול קליפה דקה אבל הנטילה צריך ליטול בעומק יותר. והוא כל דבר שיש לו פעפוע שנפל במקום ידוע מן החתיכה שאעפ"י שיש ששים בחתיכה לבטל את האיסור צריך ליטול את מקומו וכמו שאמרו בפרק כיצד צולין נטף מרוטבו על החרס וחזר אליו יטול את מקומו.

בצלי לעולם לא מועיל ששים

12. בדיק הבית על תורת הבית בית ד שער א דף כא עמוד א

(ודין) [וכן] מה שכתב בזה שאין נטילת מקום אלא בדבר שיש לו פעפוע, גם זה כשגגה. וראיה מההיא גופה דמייתי הוא מההיא דנטף מרוטבו על החרס דרוטב לאו דבר המפעפע ובעי נטילת מקום ואלו בדבר המפעפע כגון חלב שמן דלית ביה דין קליפה ולא דין נטילת מקום אלא הרי כולו אסור ואין משערין בו בששים שלא הזכירו ששים בשום מקום אלא בקדירה ואין שם רק דוקא בשניער וכיסה שמתערבים חלקיו בכל הקדירה בהשויה אבל כל היכא דלא ניער וכיסה אין משערין אלא באותה חתיכה שלענין אותה חתיכה רואין שנבלע ונבלל בה בהשויה וכדפרישית לעיל אבל בצלי ומליחה אין בו דין ששים כלל שאין בו עירוב חלקים בהשויה כלל אלא כל היכא דיש בו דין מפעפע כגון חלב ושמן הרי הכל אסור ואין משערין בו ששים כלל וכל היכא דאין בו דין מפעפע כגון חלב כחוש נוטל את מקומו ולא כדברי החכם שכתב קולף.

13. תלמוד בבלי מסכת חולין דף צח עמוד א

ההוא כזיתא תרבא דנפל בדיקולא דבשרא, סבר רב אסי לשעוריה במאי דבלע דיקולא, אמרי ליה רבנן לרב אשי: אטו דהיתרא בלע, דאיסורא לא בלע?

סיכום דעת הרמ"א

14. רבי עקיבא איגר יורה דעה סימן קה סעיף ט

(שם) אבל לא באיסור שמן. כללא דמלתא

בשמן ממש (כגון חלב ושמון) בין במליחה בין בצלי בעי' ס' אלא דבצלי בעי' ס' ונטילה ובמליחה ס' וקליפה

ובדבר שיש בו סרך שמנונית (כגון בשר) באיסור דאורייתא מקילי' בהפ"מ דדינו ככחוש דבצלי בעי נטילה ובמליחה קליפה ובאיסור דרבנן מקילי' בהפסד קצת.

ובכחוש לגמרי (כגון פת) בדרבנן מקילי' לגמרי ובדאורייתא בעי עכ"פ הפסד קצת

איסור כחוש והיתר שמן

15. טור יורה דעה הלכות תערובות סימן קה

ולא מיבעיא חתיכה אחת שיש בה חלב שמפעפע לכולה אלא אפי' חתיכת האיסור כחוש וחתיכת היתר שנצלה עמה שמנה האיסור מפעפע בכולו...

והא דחתיכת איסור אוסרת חברתה בנגיעתה דוקא שאיסורה מחמת עצמה כגון נבילה או בשר בחלב אבל אם אין בה איסור אלא מה שבלעה ממקום אחר אינה אוסרת אחרת הנוגעת בו ואפילו אם נצלו ביחד שאין דבר הבלוע בחתיכה יוצא ממנה לבלוע באחרות אלא ע"י רוטב אפילו החתיכה של היתר שמינה ושומן שבה מפעפע לפי שאין השומן שבה מוליך עמו האיסור אלא למקום שהאיסור יכול לילך בטבעו

16. פרי חדש יורה דעה סימן קה ס"ק יט

וכן מבואר בדברי הרשב"א בתורת הבית דף ק' [בית ד שער א ט, ב] וז"ל, כיון שהדם אינו מפעפע אין המלח יכול לאסור במה שהדבר האוסרו אין יכול ללכת להתפשט, וכן כל מקום שהצריכו קליפה ולא יותר מחמת שאין האיסור מפעפע, למה אין הקליפה נעשית חתיכת נבלה, וגם פעמים שיש באותה קליפה שנאסרה שומן ואותו שומן מפעפע ויאסור הכל כו', ע"כ. ולא אמרינן שאותה קליפה תהא מחזקת הפליטה ומבליעתו בכולו. וכן מבואר ג"כ בחדושי דפרק גיד הנשה דף קי"א [חולין ק, א ד"ה חתיכה] וז"ל, דם או שומנו של גיד שאינן מפעפעין שנפלו על חתיכה יבשה רותחת אף על פי שנפלו על גבי מקום שומן שהוא מפעפע אין צריך רק קליפה, דאף על פי דהשומן מפעפע, אין מוליך את האיסור אלא במקום שהוא יכול לילך ולהתפשט מעצמו, ע"כ.